

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Effectibus Consuetudinis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ab iis introducta tenentur jejunare, non proinde teneantur Clerici, qui non consueverunt jejunare; Probabilior tamen videtur sententia opposita Suarii.

V. Sequitur secundo, fœminas non posse sua consuetudine abrogare legem obligantem solos masculos; sicut non possunt laici abrogare leges proprias Clericorum; Possunt tamen fœminæ, verbi gratia Moniales, sua consuetudine abrogare leges proprias, aut alias inducere, ut docent communiter cum Suar., Sal., Bonac., Pal. num. 6., quia Communitas fœminarum est capax ferendi leges proprias de consensu Principis.

VI. Sequitur tertio, Communitatem mercatorum posse consuetudine sua abrogare leges proprias, & veluti municipales, aut novam obligationem sibi imponere; cum etiam talis Communitas sit capax propriæ legis, & possit de consensu Legislatoris sibi leges imponere, ut iidem Doctores docent.

Inquiri P. Andreas Zuccherius Soc. Jesu in suis apprimè eruditiss., & commendatis Decisionibus Patavinis de obligationibus Patrum familias Casu ultimo Mensis Januarii, Num sit obligatoria consuetudo inveterata alicujus familiæ, ut quotidie stata hora congregetur ad quasdam preces simul recitandas. Et quamvis pro parte affirmativa plura motiva adducantur; negativæ tamen merito adhæret; tum quia hujusmodi consuetudines non introducuntur animo se & alios obligandi, sed ex mera devotione; tum etiam quia familia privata est quædam Communitas imperfecta, quæ consuetudinem legalem habentem vim legis introducere non potest, ut notat Palaus pun. 3. n. 2. ex Suario. Etenim Paterfamilias ut talis solum habet potestatem economicam, non politicam; neque potest filijs, & alijs

subditis legem imponere, sed solum præceptum; unde consuetudo, etiam ut conjuncta cum Patrifamilias auctoritate, vim legis non habet.

ARTICULUS IV.

De Effectibus Consuetudinis.

- I. Consuetudo inducit obligationem, abrogat legem, illam interpretatur, actum irritare potest, non secus ac lex, ac reddere aliquem inhabilem ad Beneficia.
- II. Potest aliqua consuetudo obligare solum ad panam, & non ad culpam.
- III. Potest etiam abrogare pœnam, relicta obligatione ad culpam.
- IV. Et e converso potest abrogare legem obligantem ad culpam, relicta obligatione ad pœnam.
- V. Num possit abrogare legem vetantem consuetudinem contrariam?
- VI. Lex de non trahendis Clericis ad potestatem laicam cur non possit consuetudine contraria abrogari?
- VII. Si reprobetur consuetudo contraria ob periculum damni, hoc cessante potest lex per consuetudinem in oppositum abrogari; Secus vero si reprobetur ob intrinsecam ejus malitiam.
- VIII. Num clausula illa, Non obstante consuetudine in contrarium, abroget non solum consuetudinem præteritam, sed etiam futuram? Et num etiam immemorabilem?
- IX. Potest consuetudo, non secus ac lex, abrogare legem irritantem; potest etiam reddere irritos actus ceteroqui validos.
- X. Quonam pacto consuetudo legem interpretetur? Et quomodo ea sit regula contractuum?

I. Mul.

I. **M**ultiplex est consuetudinis effectus. Primo enim, si sit præter legem, inducit obligationem. Secundo abrogat obligationem legis, si sit contra legem. Tertio, interpretatur leges; Si enim potest consuetudo novam legem inducere, & antiquam abrogare, a fortiori poterit legem interpretari in dubiis, ut constat ex cap. *Cum Dilectus*, de *Consuetudinibus*; ubi dicitur: *consuetudo est optima legum interpretis*. Quarto irritat actum, non secus ac potest illum irritare lex; Verbi gratia possunt consuetudine introduci impedimenta irritantia matrimonium; sicut possunt impedimenta matrimonii iure humano inducta aboleri. Potest etiam aliquis consuetudine reddi inhabilis ad beneficia, ex cap. *Cum Olim*, de *Clericis conjugatis*, aut inhabilis ad electionem, ex cap. *Humana*, de *Electione*.

II. Quæritur nunc primo, An possit consuetudo introduci, quæ solum obliget ad pœnam, non ad culpam?

Respondeo cum Suar. lib. 7. cap. 16., & Palao, affirmative; Si potest enim dari lex pure pœnalis, quare non potest dari consuetudo obligans tantum ad pœnam? Et sane si consuetudine introducatur, ut transgressores alicujus constitutionis non obligantis ad culpam mortalem puniantur aliqua pœna, talis consuetudo obligabit solum ad pœnam, non ad culpam mortalem; ergo pariter si consuetudine introducatur, ut transgressores alicujus constitutionis non obligantis ad ullam culpam, ne venialem quidem, puniantur aliqua pœna, talis consuetudo solum ad pœnam, & nullatenus ad ullam culpam obligabit.

III. Quæritur secundo, An possit aliqua consuetudo abrogare pœnam, relicta obligatione ad culpam.

Respondeo, Castro lib. 2. de lege pœnali apud Pal. num. 2. negare, quia

eo ipso, quod consuetudo abrogat pœnam legis, censetur abrogare legis obligationem. Communius tamen cum Sal., Suar., Azor., Pal. affirmant; Sicut enim potest Princeps nova lege abrogare pœnam, relicta legis obligatione, ita potest consuetudo. Et de facto in *Extravag. 1. De rebus Ecclesie non alienandis*, & in aliis decretis sunt impositæ variæ pœnæ, quæ jam per desuetudinem cessarunt, manente legis obligatione, ut testatur Suar., & Navar.: Quod etiam verum est, si pœna sit lata sententiæ: consuetudine enim introduci potest, ut transgressor legis imponentis censuram latae sententiæ non se habeat ut excommunicatum, nec se gerat ut talem, nec ut talis existimetur, manente obligatione legis.

IV. Quæritur tertio, An possit etiam viceversa consuetudo abrogare legem obligantem ad culpam, manente dumtaxat obligatione ad pœnam?

Respondeo, id fieri posse, si pœna non est talis conditionis, ut præsupponat culpam, sicut est censura; quomodo enim potest censura incurri sine contumacia, & non præsupposita culpa? Quare lex obligans sub pœna censure non potest abrogari, manente solum obligatione ad pœnam. Lex vero obligans sub alia pœna, verbi gratia Carceris, potest abrogari, manente obligatione ad pœnam: Sicut enim potest dari lex pure pœnalis, quæ obliget tantum ad pœnam, quæ tamen non sit censura; ita consuetudo efficere potest, ut lex evadat pure pœnalis, si pœna non sit censura.

V. Quæritur quarto, An possit consuetudo abrogare legem prohibentem consuetudinem contrariam, dicendo, verbi gratia, Non obstante Consuetudine in contrarium?

Respondeo, Molin., Vasq., Sal. disp.

disp. 19. sect. 7., & alios quamplures negare, quia consuetudo habet vim abrogandi legem ex voluntate Principis; ergo si Princeps vult consuetudine contraria non abrogari legem, hæc non abrogatur. Sed communius docent cum Pal. num. 10., Sal., Bonac. num. 37., quod si consuetudo contraria improbetur, vel prohibeatur tanquam irrationabilis, & inconveniens Reipublicæ, non possit talis lex abrogari per consuetudinem contrariam, quousque ista manet irrationabilis, & Reipublicæ inconveniens. Si vero ita res mutantur, ut prudenter possit Legislator velle legi derogari consuetudine, tunc consuetudo adversus legem improbantem consuetudinem contrariam prævalere possit: Sicut enim quælibet lex abrogari potest consuetudine contraria ex consensu Principis, ita etiam lex prohibens consuetudinem contrariam potest consuetudine contraria abrogari, si adsit Principis consensus: Qui certe præsumitur adesse, si res ita mutantur, ut rationabiliter credatur velle derogari legi consuetudine. Et ratio ulterior est, quia sicut in generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verosimiliter concessurus, ex regula 81. *Juris in 6.*, ita neque in generali prohibitione veniunt, quæ quis in specie non esset verosimiliter prohibiturus.

VI. Ex quibus sequitur, quod lex de non trahendis Clericis ad laicam potestatem non possit contraria consuetudine abrogari; quia per talem legem reprobat consuetudo contraria, tanquam irrationabilis, & Reipublicæ inconveniens, nec ea potest evadere rationabilis.

VII. Sequitur secundo, quod si in lege reprobetur consuetudo contraria præcisè propter periculum alicujus damni, si cesset periculum talis damni, possit lex per consuetudinem in op-

positum abrogari, quia cessat causa, ob quam consuetudo contraria reprobat fuit, tanquam corruptela: Contra vero si reprobetur consuetudo ob intrinsecam ejus malitiam, non poterit consuetudo legi prævalere.

VIII. Dubium tamen est apud Doctores; Num clausula illa universalis, *Non obstante consuetudine contraria*, improbet tantum consuetudinem præteritam, an etiam futuram? Azor., & alii putant, quod solum improbet præteritam; tum quia improbare consuetudinem est odiosum, & ideo non est extendendum; tum etiam quia quando Legislator vult improbare consuetudinem futuram, id explicat clavis verbis, dicendo, verbi gratia, *Nolumus contra legem hanc aliquam consuetudinem valere*. Alii tamen cum Sanch. lib. 7. disp. 4., & Pal. num. 8. docent probabiliter, verba illa generalia etiam ad consuetudinem futuram se extendere; quia quamvis improbare consuetudinem sit odiosum, est tamen legi, & Legislatori favorabile, & ideo extendenda sunt verba ad significandam etiam consuetudinem futuram. Et quamvis possit clarioribus verbis Legislator id exprimere, non sequitur, quod si verbis his indifferentibus exprimat, non significet etiam futuram consuetudinem; Nam de facto fere omnes Doctores docent, quod verba illa cap. *Cum inter, De Consuetudine*, ubi irritatur consuetudo non servandi interdictum generale, extendantur etiam ad consuetudinem futuram.

Illud certum est apud Doctores contra Cardinalem, quod si lex verbis generalibus improbet omnem consuetudinem contrariam, non intelligatur de consuetudine immemorabili, nisi aperte dicatur, *Non obstante consuetudine contraria etiam immemorabili*. Ratio est, quia, ut notat Bonac. num. 43., consuetudo immemorabilis sæpe

tra-

traxit originem ex privilegio, & id eo non debet per generale nomen consuetudinis reprobati. Certum etiam est, quod quaelibet lex particularis abroget consuetudinem praeteritam particularem in contrarium, etiam si non faciat illius mentionem; quia Legislator (saltem non supremus, nam de Legislatore supremo dicemus articulo sequenti) condens legem particularem non praesumitur ignorare consuetudinem particularem contrariam: Contra vero lex generalis non abrogat consuetudines particulares contrarias, nisi aut fiat illarum mentio, aut in genere reprobetur omnis consuetudo contraria. Ratio est, quia non censetur Legislator illarum habere notitiam, & ideo non censetur velle illas abrogare, nisi faciat illarum mentionem, ex cap. 1. de *Constit.* in 6.

IX. Queritur quinto, An consuetudo possit etiam aut abrogare legem irritantem, aut irritare actus ceteroqui validos?

Respondeo cum communi contra Covar. apud Sal. disp. 9. sect. 10., utrumque effici posse a consuetudine, sicut fieri potest a lege: Quare, ut diximus, possunt abrogari consuetudine impedimenta irritantia jure humano matrimonium, & viceversa possunt consuetudine induci alia impedimenta matrimonium irritantia. Et ratio a priori est, quia hujusmodi irritatio non transcendit potestatem Legislatoris humani; ergo sicut ea potest haberi per voluntatem expressam Legislatoris, ita etiam per tacitam, quae ostendatur in consuetudine. Neque obstat, quod Pontifex in cap. *Quod super his, De Affinitate*, caveat, ne inter gradus prohibitos contrahatur matrimonium, non obstantem consuetudine, quae dicenda est corruptela. Nam, ut notat Pal., ibi loquitur Pontifex de consuetudine non legitime praescripta,

& irrationabili, non vero de rationabili, quae supervenire potest, juxta dicta quaesito superiore.

X. Queritur ultimo, Quomodo consuetudo legem interpretetur?

Respondeo, consuetudinem interpretari legem authentice, si sit praescripta, quia tunc habet vim legis, etiam si sit legi contraria; Si tamen consuetudo non sit praescripta legitime decennio, interpretatur mentem Legislatoris solum conjecturaliter, & probabiliter; sicut solent illam interpretari Doctores: Quamvis secundum se probabilior sit interpretatio habita per consuetudinem non praescriptam; quia tunc major pars communitatis in unum convenit, & difficilius est, quod decipiatur ista, quam speculatio Doctoris. Immo, ut notat Suar., ad sic interpretandam legem non solum deservire potest consuetudo subsequens legem, sed etiam antecedens, & saepe etiam consuetudo vicinorum locorum. Notat tamen Menoch., quod si consuetudo non praescripta sit manifeste contra jus commune, erit dicenda corruptela, nec vim habet interpretandi conjecturaliter legem communem.

Hinc intelligitur, quomodo consuetudo probet, aut reprobet contractus, ut notat Sal. disp. 19. num. 203., non quia faciat illos licitos, vel illicitos; sed quia signum probabile est, quod sint liciti, si longa consuetudine exerceantur: Dicitur etiam consuetudo esse regula contractuum, quia contractus regulandi sunt juxta consuetudinem introductam; nam secundum illam intelliguntur esse celebrati, nisi aliud fuerit expressum, ex leg. *Semper ff. De regulis juris*,